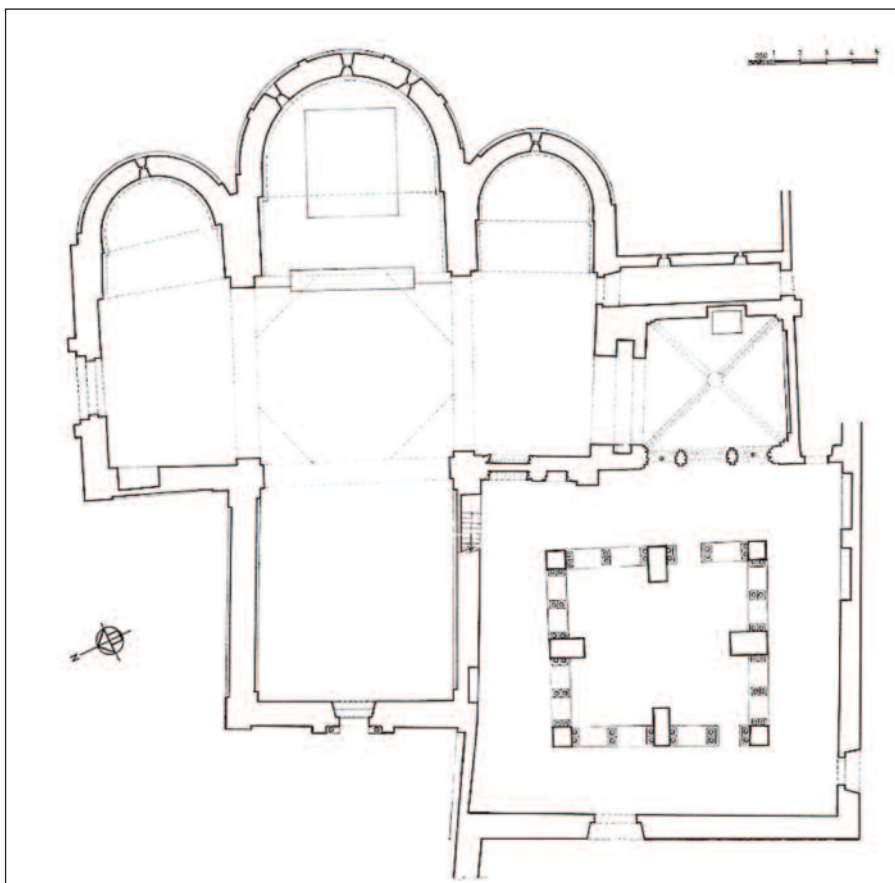

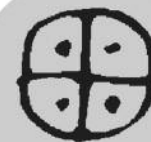
SANT PAU DEL CAMP. Planta de l'església

Paradís i la luxúria. La Sala Capitular té una façana habitual, amb una porta flanquejada per dos finestrals, però el 1908 fou reconvertida amb Capella del Santíssim, en estil neogòtic. El monestir va patir les destrosses de la Setmana Tràgica i de la Guerra Civil i posteriorment va ser restaurat.

Text i fotos: Joan Codina Bernaus

BIBLIOGRAFIA

MASAGUÉ TORNÉ, Josep M. *Església de Sant Vicenç de Jonqueres. (Sabadell, Vallès Occidental)*. Ajuntament de Sabadell, 1995.
Catalunya Romànica, vol. XX, el Barcelonès.
Guies Catalunya Romànica, vol. 19, el Barcelonès.
 Resum de l'autor de la IX Jornada de les Basíliques Històriques de Barcelona: Sant Pau del Camp. Maig 2024
 Articles de *Viquipèdia*

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 232

14 de desembre de 2024

EL BARCELONÈS

BASÍLICA DE LA PURÍSSIMA CONCEPCIÓ I ASSUMPCIÓ DE NOSTRA SENYORA (BARCELONA)

La basílica de la Puríssima està situada al carrer d'Aragó cantonada amb Roger de Llúria, de Barcelona. L'edifici és fruit del trasllat i reconstrucció de l'església i del claustre de l'antic monestir de Jonqueres i del campanar de l'església de Sant Miquel, de la mateixa ciutat.

L'any 1214 es va fundar un monestir benedictí femení, a la vora de l'església parroquial de Sant Vicenç de Jonqueres, a l'actual terme de Sabadell. El 1273 es va integrar a la branca femenina de l'orde de Sant Jaume de l'Espasa, la qual s'anomenava de les

BASÍLICA DE LA PURÍSSIMA CONCEPCIÓ. Façana Principal.

Comanadores de Sant Jaume i seguien la regla agustiniana (feien vida contemplativa, es dedicaven a l'educació de les filles dels cavallers de l'orde i pregaven per ells). El mateix any el rei Jaume I va considerar que aquell lloc solitari no era adient per unes monges de la noblesa i els va fer donació d'uns terrenys a tocar de les muralles de Barcelona, per la part de fora, a l'actual carrer de Jonqueres. Provisionalment, es van instal·lar a la vila de Sabadell, i es va començar a construir el nou monestir a Barcelona. El 1293 ja s'hi van traslladar i es continuaren les obres que van acabar bastants anys després. S'hi van estar fins a la desamortització de Mendizábal de 1835, que va suposar l'exclaustració i l'abandonament del monestir.

L'any 1868 la "Junta Revolucionària Provincial de Barcelona" va proposar enderrocar el monestir per urbanitzar la zona i obrir la Via Laietana. El bisbe de Barcelona va planejar la construcció d'una nova església parroquial al nou Eixample. Hi adquirí un solar, i s'hi traslladà, pedra a pedra,

BASÍLICA DE LA PURÍSSIMA CONCEPCIÓ. Claustre.

el claustre i l'església, la qual fou consagrada el 1871. L'acabaren totalment el 1892. Fins a l'any 1930 encara es van fer algunes reformes i es va construir la capella de Montserrat. Durant la guerra Civil, va ser assaltada i incendiada. Tot el mobiliari va quedar destruït i l'edifici va patir greus desperfectes. Les obres de reconstrucció s'iniciaren l'any 1940 i es prolongaren fins al 1957. L'any 2009 el papa l'hi concedí el títol de basílica menor.

L'edifici consta de les següents parts: l'església, el campanar, el claustre, la capella del Santíssim, la rectoria, la sagristia i la capella de Montserrat.

columnes, amb capitells corintis i una llinda, aquestes tres parts són aprofitades del segle VI-VII. Al timpà es representa la *Traditio Legis i Clavis* (lliurament de claus a Sant Pere i de les lleis a Sant Pau). Complementen la porta: un guardapols amb decoració diversa, la mà de Déu *Dextera Domini* i el Tetramorf. A la part alta de la façana es troba un gran òcul, dues finestres i decoració amb frisos d'arcuacions cegues. Està coronada per una barbacana.

El claustre és de principis del segle XIII. Té planta quadrada amb quatre galeries cobertes amb embigat de fusta. Cada galeria té quatre falses arcades separades al mig per un pilar contrafort. La majoria de les arcades són trilobulades, però en una ala són pentalobulades i estan suportades per columnes amb capitells esculpits. La majoria tenen decoració vegetal, però també hi ha animals fantàstics, lluites i dues escenificacions, l'expulsió del

SANT PAU DEL CAMP. Campanar, cimbori campanar i claustre.

Cesaraugustana. Sant Pau del Camp hi pertanyia i la majoria dels capítols de la congregació es van celebrar al monestir. També s'hi van celebrar diverses vegades les Corts Catalanes.

L'any 1617 es van separar de Sant Cugat i es va unir al monestir de Sant Pere de la Portella (el Berguedà). Tenien un abat comú que residia habitualment a Sant Pau, va ser una abadia fins a la desamortització de Mendizábal que amb l'exclaustració va passar a ser només parròquia. El 1879 fou declarat Monument Nacional. A la Setmana Tràgica del 1909 la rectoria fou incendiada i el 1936 ho va ser tota l'església. El 1940 van començar les obres de restauració.

L'edifici actual consta de: l'església, l'antiga Sala Capitular, el claustre i una part del Palau Abacial.

L'església té planta de creu grega, amb una sola nau coberta amb volta de canó, un ampli transsepte i està capçada per tres absis semicirculars. Al creuer s'alça sobre trompes, un cimbori octogonal, que disposa d'ulls de bou. L'interior de la nau està decorada a l'altura de l'arrencament de la coberta amb un fris d'arcuacions cegues. Tot el paviment és un bonic mosaic neoromà d'inicis del segle XX. La porta principal s'obre a la façana de ponent, consta d'una arquivolta de mig punt, suportada per impostes, i

SANT PAU DEL CAMP.. Portalada principal.

BASILICA DE LA PURÍSSIMA CONCEPCIÓ. Claustre, detall.

L'església és pràcticament idèntica a la de l'antic monestir, d'estil gòtic meridional; és d'una sola nau amb capelles laterals entre contraforts, està coberta per sis trams de volta de creueria, sostinguda per mènsules i capçada per un absis poligonal. La porta principal va canviar d'ubicació i es va col·locar en una nova façana que dona al carrer d'Aragó; consta de tres arquivoltes en gradació lleugerament ogivals sostingudes per columnetes i capitells, amb decoració vegetal. Està flanquejada per dues finestres ogivals, al damunt hi ha una rosassa, coronada per un fris d'arcuacions cegues i una creu de pedra.

El campanar és al costat de la façana principal. Procedeix de l'església de Sant

Miquel i fou traslladat també pedra a pedra. És aproximadament de l'any 1300 i d'estil gòtic primerenc. Té planta quadrada i finestres ogivals. Al seu costat hi ha la rectoria, un edifici de tres plantes, que va ser de nova construcció.

Del claustre original només n'hi va cabre la meitat. Té forma rectangular, la planta baixa és d'inicis del segle XV i l'alta de finals del mateix segle. Consta d'arcs ogivals sostinguts per columnes lobulades i capitells d'estil corinti. Els àbacs estan decorats amb els escuts dels Cardona i dels Cervelló, famílies protectores del monestir. Adossada al costat nord del claustre hi ha la capella del Santíssim, que és d'estil neogòtic, inaugurada el 1869, però té una bona harmonia amb la resta. Consta de tres naus amb coberta a dos vessants sostinguts per arcs diafragmàtics ogivals, suportats per pilars; la separació de les naus és per arcs formers ogivals. A principis del segle XX es bastí la capella de Montserrat que actualment està cedida a la comunitat ortodoxa grega.

BASÍLICA DE LA PURÍSSIMA CONCEPCIÓ. Nau de l'església i detall de les voltes de creueria.

ANTIC MONESTIR DE SANT PAU DEL CAMP (BARCELONA)

El topònim “del Camp” prové del fet que el monestir inicialment estava situat al mig dels camps, fora muralles. Quan es van ampliar al segle XIV ja va quedar a dins.

Des de l'any 1989 fins al 2018 s'hi ha fet nou intervencions arqueològiques -excavacions i prospeccions amb georadar- i les troballes han estat les següents: restes d'una vil·la romana amb un gran mausoleu, amb dues persones enterrades que se suposa que són el propietari i la seva muller; una necròpolis cristiana; parts de la capçalera d'una església amb absis de feradura, datada al segle VI-VII, i al seu redós 150 enterraments més i, finalment, parts d'un gran absis semicircular d'11 m de diàmetre, datat al segle X o inicis de l'XI.

La documentació existent és a partir del 985, any en què hi va haver la ràtzia d'Almansor que va destruir l'església i va cremar tota la documentació existent. Els monjos van fugir i va començar un període sense comunitat. Curiosament, el 986, en una donació d'un alou al lloc de

SANT PAU DEL CAMP. Exteriors dels absis.

Sant Pau se cita una església, però creiem que només podien ser les ruïnes. Per altra part, el 911, va morir el comte de Barcelona, Guifre II i va demanar ser enterrat al monestir de Sant Pau. Es va trobar la seva làpida sepulcral, de marbre romà aprofitat, que actualment és a l'antiga Sala capitular. Té una inscripció que fa suposar que ell, uns anys abans, va fundar el monestir. Per tant, es tractaria del gran absis trobat i lligaria que hi havia una comunitat que va haver de fugir.

Ja a partir de l'any 985 i fins al 1080 es van fer nombroses donacions per aixecar un nou monestir i aquest darrer any, s'inicià la seva construcció. Al claustre hi ha dos sepulcres que va fer construir Guillem de Belllloc, un per ell mateix, que morí el 1307 i l'altre on va fer traslladar els seus avantpassats Geribert Guitard i Rotlents. Té una inscripció que diu que ells, el 1117 van fundar el monestir i el van donar a la Santa Seu. Això va ser confirmat el 1120 per una butlla papal que posa el monestir sota la tutela del de Sant Cugat. Van venir monjos d'allà i es restablí la comunitat. Va ser un priorat que depenia de Sant Cugat, si bé tenia una certa autonomia. El 1229 es creà la Congregació Claustral Tarraconense i